

§. XVII. Et denique libertas subditorum in quibuscunque negotiis restricta (r) est ad salutem reipublicæ, quæ illimitata est in statu naturali.

C A P V T IV.

DE

IURIBUS SUBDITORUM VACANTE IMPERIO.

§. I.

QUO magis iura subditorum, *stante imperio*, intuitu regiminis publici quiescunt; ita, *eo vacante*, eo plenius sese exerunt, cum deficiat illud vinculum, (f) quo antea constringebantur.

§. II.

loquitur, quævis mala mihi intentat, non tantum *illatam* repellere, sed etiam *imminentem* præoccupare fas est. Sed in statu *ciuili* defensio quasi in puncto consistit, si iudicis copia deficiat, adeoque eius auxilio utendum est, si tamen vis e longinquo immineat, & tantum priuata vindicta licita est, si quis aliter se suamque vitam defendere nequit. Porro in statu naturali non tantum *præsentem* vim depellere, sed etiam in *futurum* mihi securitatem procurare possum, & ita defensio non ceniatur finita, si vel maxime vis præsens feliciter fracta & depulsa sit; ast in statu ciuili securitas in futurum non a vindicta priuata, sed a magistratus ope & autoritate est petenda &c. vid. *PFENDORFF. lib. II. de iure nat. & gent. c. 5. §. 3. seqq.*

(r) De hac restrictione aliquoties supra iam actum est, vt non necesse sit, illud denuo hic repetere.

(f) Per imperium in vnum vel plures collatum desinant velle singuli intuitu eorum, quæ ad summa rerum spectant,

§. II. Non loquor autem de *totali interitu rei-publicæ*, (t) quo accidente, nullum civile vin-

ctant, cum quoad hæc voluntatem suam in principis voluntatem conulerunt, prout fufius hætenus dictum est. Vacante imperio res quodammodo redit ad sua primordia, finguli regulariter, vel qui tanquam proceres singulos repræsentant, libertatem primæuam quodammodo recipiunt, & ad voluntatem pristinam redeunt, ex quo necessario maior libertas iis competit. Verum cum variis modis vacare possit imperium, & præterea non vniformis sit ratio rerumpublicarum, distincte de his iuribus edisserendum est.

- (t) Mors ciuitatum oritur ex *dissolutione vniouis* quæ *spiritum & vitam* earum constituit, qua sublata dissociata multitudo inde oritur. Quamdiu vinculum quoddam inter homines in societate ciuili olim coniunctos remanet, tam diu ciuitas quodammodo durat, licet sedes antiquas relinquunt, vti ex migrationibus variis populorum constat. De Heluetiis refert CAESAR *lib. I. de bell. gall. c. 5.* quod oppida omnia sua numero ad duodecim, vicos ad quadringentos & reliqua priuata ædificia incenderint, frumentumque omne, præterquam quod secum portaturi erant, combusserint, vt domum reditionis spe sublata paratiores ad omnia pericula subeunda essent. Hi licet sedes suas reliquerint, cohæserunt tamen suo modo, & vinculo quodam ciuili fuerunt conglutinati. Ast si aratrum ciuitati inducitur, id quod Carthagini contigit, si dispergitur vndique populus, moritur ciuitas, cum vitam suam, quæ cohæsit, amittat, & sic quoue iura sua simul habere desinat, vt philosophatur ICtus in *l. 21. D. quib. mod. vsufr. amitt.* Tale fatum habuit respublica iudaica ex iustissimo DEI iudicio, quæ antea tam celebris, & ab ipso Deo sapienter adornata erat, vt in hunc vsque diem Iudæi dispersi totum peruagentur orbem. Cautiæ huius mortis ciuitatum sunt variæ, in-

vinculum inter conciuēs remanet, & consequenter iura reip. in totum exspirant. (u)

§. III. Quodsi ergo, qui supersunt ex ruinis prioris reipublicæ, in societatem ciuilem de nouo consentiant, (uu) noua inde emergit

primis vero ipsa discordia subditorum hic nominanda est, quæ vnionem tollit. *Nulla enim domus tam stabilis, nulla ciuitas tam firma, quæ non odiis & dissidiis funditus possit eueri, vt ait CIC. de Harusp. respons.*

(u) Extincta reipublica, extingui quoque iura eius necesse est, siue totus populus exscindatur, siue in seruitutem publicam deducatur, vt Iudæis fecit Salmanasser Rex Assyriorum 2. Reg. 17. Vbi Albani a Romanis deficerent funditus vrbs eorum diruta, & omnes exire iussi & Romam traducti sunt. Sic Roma creuit ex *Albæ ruinis*, vt ait LIVIUS lib. I. c. 29. ipsæ autem Albanus populus desit ciuitatem propriam constituere, & propria iura amisit. Capua, postquam in bello cum Hannibale a Romanis esset recuperata, idem fere fatum habuisset, ni consilium mutatum esset. Principes senatus interfecti sunt, & nobiles trecenti alio modo perierunt. *De vrbe quoque reliqua consultatio fuit: (sunt verba LIVII lib. XXV. c. 16.) quibusdam delendam consentibus, præualidam, propinquam, inimicam. Ceterum præsens utilitas vicit. Ipsa interim reipublica in se destructa fuit, vt addit LIVIUS: Ceterum habitari tantum, tanquam urbem, Capuam, frequentarique placuit: corpus nullum ciuitatis, nec senatus, nec plebis consilium, nec magistratus esse sine consilio publico, sine imperio multitudinem, nullius rei inter se sociam ad consensum in habitabilem fore. Præfectum ad iura reddenda ab Roma quotannis missuros.*

(uu) Rarissime quidem hoc contingit, cum destructa reipublica populus in seruitutem publicam deduci, exemplo Iudæorum, vel alias dispergi soleat. Interim non

Boehmeri Lus Publ.

Q 9

de

git respublica, a priori in totum diuersa, & ita non antiquo iure, sed eo, quo conglutinata est, gaudet.

§. IV. Diuersa est ratio vacantis imperii, vbi corpus ciuile non diffociatur, sed præiens imperium tantum exstinguitur, salua ciuitate.

(x)

§. V.

desunt exempla, ex ruinis antiquæ reipubl. natam esse nouam rempubl. Sic ex ruinis Ilii, ab Achæis capti & funditus deleti, Troianos nouum regnum in Italia condidisse aiunt, si vera est fabula, de qua plenius ediferit DION. HALICARN. lib. 1.

(x) Inde interregnum, in quo non talis ἀναρχία deprehenditur, cum status ciuitatis quandam speciem Democratia constituat: interim tamen illud pactum, quo se alteri subiecerunt, suamque voluntatem in alterius contulerunt, solutum est, vt tamen, quia inter se adhuc corpus manent, conuenire, & de summis rerum deliberare possint. Bene HOUTVYN in Polit. gen. §. 100. n. 8. Manent primæ ante instituta imperia obligationes, quæ & ipsæ vim pacti habent. Manente & populo, vt conueniendi de nouo rege vel alia forma erigenda iure, sic in eo conuentu interim per se negotia publica curandi: tacite enim placuisse populi vniuersi ad modum democratia cura censerit debet, donec de alia forma expresse conuenierit. Si magistratus interim creatus sit, vti interreges apud Romanos erant, donec Rex crearetur, ciuitas magis quidem cohæret, sed quia imperium tantum est temporarium, populo nihilominus saluum est ius constituendi nouum imperantem, vti constat de interregno primo Romanorum. Defuncto Romulo interrex creatus est, sed nihilominus patres populo ad concionem tributim & curiatim conuocato ipsi de reipubl. forma consultare permisissent, vtrum regi, an magistratibus annuis reip. admi-

ni-

§. V. Vacante ita imperio, status ciuitatis ad *democratiam* (y) vergere videtur, vt ut pristino imperio extincto, imperfecta, laxa & imbecillis vnio, (z) quæ inter subditos est, euadat.

§. VI.

nistrationem committere vellet &c. DION. HALICARN. lib. II. Non enim interreges *proprio*, sed magis *vicario iure* administrant, iure penes totam rempublicam residente, cui rationibus reddendis obnoxii sunt, nisi forsân interrex antea *lege publica* generaliter sit constitutus.

(y) Antequam imperium vni deferretur expresso vel tacito consensu, vnio quædam inter ipsos, qui ciuitatem constituunt, præcedere debuit, vti *lib. 1. c. 2. P. Spec.* dictum est, quæ vnio etsi ab initio *democratiam* haud constituerit, vti contra *H Y B E R V M cit. l.* euictum est, interregni tamen tempore, vbi res ad primum statum reduci videtur, aliud dicendum videtur. Ratio differentiæ hæc est: antequam *respublica* constituitur, multitudo, ex qua nascitur, sine vlllo inter se *imperio* est, & in *statu naturali* viuunt: vbi autem semel in *republicam* transit, & imperium præ *statu naturali* voluit, perfectius inter se *conglutinata* est, nec, vacante forsân imperio, dissociari animum habere videtur, quin potius cum ab initio *republicam* constituit, in *statu ciuili* perseveratura credi debet: inde, præsentè imperio extincto, summa potestas, quæ semel placuit, ad *populum*, vel qui illum repræsentant, redit, & ita manet *republicæ ratio*, siue ad *democratiam*, vt in primo casu, siue ad *aristocraticam*, vt in altero, redeat.

(z) Hoc tunc contingit, quando ad *vnuerfum populum* summa rerum redit, & quidem ideo, quia *Democratia* per se satis turbida & intuta est, nisi pactis perspicuis suo modo temperata fuerit, quæ hoc casu deficere solent. Vnde tot mala *interregnum* nascuntur, vt fe-

§. VI. Et ita in potestate populi est, imperium cuiusque deferendi, vel formam imperii immutandi. (a)

§. VII. Hinc populus non obstringitur testamento defuncti, quo successor declaratus est, quod sicuti per se inter gentes effectum iuris (b) non habet: ita multo minus valere potest in præiudicium populi. (c)

§. VIII.

re crederes, in statum naturalem rempublicam rediisse, ceu diuturnum Germaniæ interregnum docet.

(a) Romulo extincto, patres populo ad concionem tributim & curiatim conuocato, ipsi de reipublicæ forma consultare permiserunt, utrum regi, an magistratibus annuis reipublicæ administrationem vellet committere, ut refert DION. HALICARN. lib. II. Perinde autem est, siue totus populus de eo deliberet, & aliquid certi constituat, siue negotium certis personis committat, cum ita ex harum institutis & factis obligentur, quemadmodum fecisse legitur populus R. cit. l. Populus tamen, ait DIONYSIUS, ea optionem sibi non vindicauit, sed eius rei cognitionem ad senatum reiecit, labenter admissurus, utrum reipubl. administranda genus illi approbassent, & in eo acquiescerent. Illis vero omnibus visum est regem creare &c. Similis deliberatio instituta fuisse legitur apud eundem lib. IV. regibus eiectis, quo ipso imperium vacare incipiebat. Primo disputatum fuit de iure indicendi comitia. Hoc Brutus tanquam tribunus Celerum sibi vindicauit. Deinde deliberatum est, quisnam magistratus post exactos reges urbis imperium sit habiturus, & quæ sit futura forma reipublicæ. Tandem placuit consilium de tradendo duobus viris imperio, & quidem temporario, quod deinceps ab vniuerso populo approbatum est.

(b) Cardinalis quæstio est: an restituendi facultas tantum sit ex iure positiuo, an vero etiam ex iure naturali. Si il-

Ind afferimus, testamenta inter gentes, quæ solo regantur iure naturæ, effectum nullum habent, cum ad quod quis ius nullum habuit, effectum iuris producere non possit: Si vero hoc defendimus, etiam testamenta principum vigorem obtinebunt. Cum vero B. COCCIVS *diff. de testam. princ.* & III. THOMASIVS *diff. de orig. success. testam.*, in hac iuris naturæ disciplina facite principes, satis iam demonstrarunt, testamenti actionem, seu, ius testamenti ordinandi non esse ex iure naturæ, sed ex iure mere positivo, thesina hanc pluribus exornare nolo. Res huc redit: testamentum est dispositio vnius solitaria, ergo iure naturæ adhuc imperfecta & inualida, cum hoc iure *ius perfectum* in alterum transferri demum possit *utriusque consensu concurrente*; cum ideo actus reuocari & impugnari non possit, quia alter dispositionem seu promissum accepit, ex qua accptione ius perfectum natum est. Porro dominium hoc natura sua inferit, ut, quamdiu vivit dominus, ius suum in alterum transferre possit: at vero, ut quis dominium in alterum transferat eo tempore, quo nullum ius amplius habet, ratio iuris non patitur. Morte ius omne expirat. Testamentum autem non tribuit ius vivente domino, sed eo demum tempore, quo nullam ius habet. Neque obstat, quod ex antecedente voluntate tribuat ius, nam *voluntas hæc antecedentea confertur in id tempus, quo nullum ius amplius habet, nec transferre potest.* Possumus *antecedenter* aliquid velle, modo voluntas durare possit. Quod *antecedenter* volumus, tunc effectum habet, si eo tempore, quo effectus fieri exerere debet, adhuc *ius habemus.* *Nemo rem suam in eum casum, quo sua non sit, promittere potest.* Dubia reliqua resoluntur in *alleg. dissert.* Exempla testamentorum inaperantium non deficiunt, sed hæc ius nec faciunt, nec arguunt. Fluit exinde, principes imperii nostri secundum solennia iuris R. testamenta condere debere. Id omnes concedunt, quod habeant ius testamenti condendi; si hoc, illud non ex *iure natura* habere possunt, sed ex *positivo*, quale est Romanum. E.

§. VIII. Quod enim dicendum est, si vel maxime *facultas alienandi* ipsi competat, sub qua *testamenti factio* non complectitur. (d)

§. IX. Quin si imperans imperium, se vi- uente, in alterum transferret, imperium vacare credendum est, cum talis translatio sit nulla, (e)

§. X.

secundum præscriptum legis positivæ testamenta quoque condere debent.

(c) Voluntas imperantis est quidem voluntas reipublicæ, sed quamdiu velle potest, vt & de rebus, rempublicam concernentibus. Post mortem velle amplius nequit, & consequenter subditos obligare, ad successorem nominatum recipiendum. Tale testamentum in effectu nihil aliud est, quam nuda *commendatio*, quæ *necessitatem* non infert, sed *populi consensum* desiderat, vt effectum iuris consequatur. Vnde quæ testamenta inter gentes valere, vel ex *approbatione* reipubl. seu populi, vel ex accedente *coactione*, cui resisti non potuit, effectum sortita sunt.

(d) Id quidem GROTIUS de I. B. & P. lib. II. c. 6. §. ult. asserit, sed inuita ratione iuris. Alienatio est translatio iuris in alterum acceptantem, quæ hic deficit. Dum testamentum condit, nihil in alium transfert, nec post mortem transfert, cum velle amplius non possit, nec *ius transferendi* eo tempore amplius habeat. Vbi potuit transferre, noluit: vbi non potuit, ibi voluit; ergo frustra disposuit. Quando itaque imperans moritur, non alienato imperio, populus suæ potestatis fit, & pro lubitu sibi imperantem eligere potest.

(e) Supra lib. I. c. III. §. 32. eniçtum est, sub imperio haud comprehendi *ius alienandi* & consequenter imperantes id habere *ordinarie* non possunt. Actus autem, qui *facultate agendi* destitutus, est ipso iure nullus, & sub-

§. X. Nisi (I.) populus imperanti facultatem alienandi dedisset, vel *expresse* vel *tacite*, (f) aut conditio imperii (g) id ita posset.

§. XI.

subditi hoc ipso a vinculo obsequii liberati sunt. Non ei, in quem alienatio facta, obligantur ad obedientiam, quia voluntatem suam ei haud submiserunt, absque qua submissione subiectio nulla oritur: nec amplius priori suo imperanti obligantur, qui *alienando* vinculum remisit, subditosque a se dimisit, quo ipso fit, vt per indirectum sui iuris fiant. Equidem contingere potest, vt alienatio subsistat, quod subditi resistere & suo iure vti non possint; sed ita fere eodem modo ad obedientiam obligantur, quo hi, qui bello subiugantur, qui itidem coacti voluntatem submittere debent. vid. HOVTVYN. *in polit. gen.* §. 98. Proinde ad validitatem alienationis necessarius est subditorum consensus, quippe de quorum præiudicio agitur, quique sui iuris fiunt, libertatemque consequuntur familia regnatrice extincta. Ceterum non idem dicendum est, vbi subditi nunquam ad libertatem redire queunt, sed, vacante imperio, ad dominum feudi imperium redit: hoc casu sufficit illius consensus, ad quem respublica, vacante imperio, redire potest, insuper habito populi consensu. Hæc ratio facit, vt status imperii nostri, consensu imperatoris accedente, alienare prouincias possint, cum, extincta familia, territoria ad imperatorem deuoluantur, nec subditi sui iuris fiant, & ita iis per alienationem nullum præiudicium inferatur.

(f) Hoc tunc censetur factum, si præter *imperium* in se, etiam *proprietas* rerum suarum in eum contulerunt, vti fecerunt *Ægyptii*, tempore annonæ, admodum *Ægyptum* prementis. IOSEPHVS enim Pharaoni omnes agros subditorum coemit, quo factum, vt omnis terra *Ægypti* in proprietatem Regis redacta fuerit, ipsi

§. XI. Vel (II.) imperium familiæ certæ delatum fuerit. Sicut enim, quod ab antecessore nulliter alienatum est, a successoribus (h) recte reuocatur.

§. XII. Vacat autem principaliter imperium (I.) *per mortem imperantis*, ad cuius personam imperium restrictum fuit, id quod etiam in dubio præsumi debet. (*) Hoc casu ipsa collatio imperii in alium fit per *electionem* populi, (i) vel cui hanc commisit. (k)

§. XIII.

vero subditi facti fuerint harum terrarum coloni. *Gen. XLVII.* Vt itaque alias in ipso imperio non contineatur alienatio, in rerum *proprietate* tamen comprehenditur.

(g) Si bello acquisitum sit imperium & ita inuitis subditis, alienari posse facilius crediderim. *De herili* id etiam affirmant, quod tamen dubium est, cum ex libero consensu constituentur, id quod *praxis regnorum herili*um affirmat.

(h) Hoc casu populus alienatus sui iuris non fit, cum ius imperii successoribus quaesitum sit, imo etsi vel maxime colla ei, in quem alienantur, submittere non teneantur, & hæcenus sui iuris fiant, successoribus tamen suam obedientiam subtrahere non possunt, cum regnatrici familiæ se semel submiserint, quo ipso omnibus, qui sunt de familia, ius regni quaesitum est.

(*) Id supra iam euictum est *lit. x.*

(i) Cum enim populus sui iuris factus & a priori vinculo liberatus sit, voluntatem suam cuiunque libere submittit. Ergo consensu eius opus, qui per *electionem* explicatur. Non autem *singulorum* consensum requirit ratio naturalis, sed *maioris partis*, vt in *democratiis* fieri solet. Ante respublicas constitutas singulorum consensum requiri, facile concesserim, cum nemo alterius

terius consensu adstringatur, vt in societatem ciuilem eat. vid. *P. II. lib. I. c. 2. §. 2. seqq.* Ast vbi semel in ciuitatem abierunt, vacante imperio, vel potius sede, democratia quædam oritur, vti supra §. V. dictum est, in qua, quæ expediuntur, consensu maioris partis expediuntur. Maior pars iudicari debet ex presentibus, qui absentes obligant, quibus imputatur, quod non comparuerint. Electio ipsa libera est, nisi primordialiter certo pacto determinata fuerit, veluti ratione gentis, religionis &c. quod tamen pactum intelligi debet sub clausula: *rebus sic stantibus*. Quid enim si populus extranea sacra receperit? salus publica, quæ suprema lex est, postulat, vt sacris suis additum imperantem eligat. Cessante omni pacto vel lege fundamentali, extraneum etiam eligere potest. Post Romuli discessum, electores iudicarunt, querendum aliquem extraneum, & neutrarum partium fautorem, vt hoc potissimum modo omnis seditionis materia tolleretur, eumque regem creandum. *DION. HALICARNASS. lib. II.* Sic nulla lex imperii adest, quæ electionem imperatoris ad Germanum adstringeret.

(k) Romulo extincto, populus optionem sibi non vindicauit, sed eius rei cognitionem ad senatum reiecit, *DION. HALICARN. lib. II.* Post Anci Marcii mortem senatus denuo, cum populus ipsi permisset, vt quam vellet, ciuitatis formam constitueret, in eadem manere statuit, & interreges creauit. Illi vero, conuocata multitudine ad comitia, regem elegerunt *L. Tarquinius. ID. lib. III.* Permisit ergo populus senatui facultatem & de forma imperii cognoscendi, & eligendi imperantem. Sola electione commissa, non potuissent simul de forma decernere, cum commissio nihil vterius tribuat, quam quod commissum est. Potest quoque ius eligendi perpetuo in quosdam transferri, vti in *Archi-Officiales* imperii nostri factum est, quo ipso populus arbitrium circa electionem a se abdicauit. Cessante hoc pacto ius eligendi nemo suo iure sibi vindicare potest. Insulsa fuit *IOHANNIS XXII.* constitutio, qua sibi electionem imperatoris

§. XIII. Quæ commissio non tantum expressa declaratione fieri potest, sed etiam tacita, concurrente obseruantia diuturna, & eorum acquiescentia, (1) qui alias ad electionem

xis vindicauit. In nostram, ait, & fratrum nostrorum deductum est notitiam, quod licet de iure sit liquidum & ab olim fuerit inconcusse seruatum, quod, vacante imperio, sicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum imperatoris vacasse dignoscitur, cum in illo ad secularem iudicem nequeat haberi recursus, ad summum pontificem, cui in persona beati Petri TERRENI simul & COELESTIS IMPERII iura Deus ipse commisit, imperii prædicti iurisdictionio, regimen & dispositio deuoluuntur, & ea ipse (durante ipsius vacatione imperii) per se vel alium seu alios exercuisse noscitur in imperio memorato. vid. c. vn. ne sede vac. in extrav. Ioh. XXII. Ita philosophari, est cum ratione insanire, & quia tot falsa, tot erronea in paucis hisce verbis continentur, non mirandum, quod hæc philosophia nullibi locum inuenire potuerit. Lædit illa omnium imperantium iura independentia, facitque Reges ipsos Pontificis ministros, vicarios vel procuratores. Similis philosophia rationi omni contraria fuit illius Monachi, cuius supra mentio facta, quamque pictura ibidem exsculpta, expressit hoc versiculo:

Rex ego sum regum, lex est mea maxima legum. Te facio Regem &c. Olim non erat sic. Olim Pontifices profitebantur, se constitui & confirmari ab imperatoribus, quibus etiam rationem reddere debebant, si quærelæ contra eos essent motæ, vti historiæ docent.

- (1) Iura etiam tacite remitti possunt per non vsum & intermissionem, accedente diuturnitate temporis, quæ maximum in moralibus robur habet. Olim in electionibus imperatorum suo modo concurrebant omnes principes, voto primario electoribus, κατ' ἐξοχήν sic dictis, con-

concesso. Solebant principes reliqui nominare solenniter candidatum imperio præficiendum, quam nominationem *prataxationem* appellabant: subsequebatur deinceps solennis electio, Archiofficialibus competens. Ita enim ALBERTVS Stadenſis in *Chronico ad ann. 1240.* Papa Gregorius insolentias imperatoris contra ecclesiam metuens principes super electione alterius sollicitavit, sed nihil profecit: quia quidam principum ei rescripserunt, non esse sui iuris imperatorem substituere, sed tantum electum a principibus coronare. Electio enim ad illos dignoscitur pertinere. Ex *prataxatione* principum & consensu eligunt imperatorem Treuirensis, Mogontinus & Colonienſis. Palatinus eligit, quia dapifer est, Dux Saxonie, quia Mareſcalcus & Marggravius de Brandenburg, quia Camerarius. Clarius rem totam adumbrat WELBERTVS Capellanus CONRADI III., adductus a GEWOLDO de *Septemvirat. VI.* ubi ita: Mortuo Henrico rege, multi principes ex toto regno congregati sunt in Moguntinenſi vrbe, ubi de electione noui regis magnus erat tractatus. In initio in magna curia collecti erant omnes, qui ibi fuerunt ſeculares ac ſpirituales principes, quorum plerique nude & ſimpliciter nominabant, quem optabant per alios eligi, & tamen ipſi non eligebant, quia non habebant voces ſuffragiorum realium. Cum igitur nominauerunt Lutherarium, dixerunt, huic promiſſum obedire, ſi vos eum inthronizabitis in regnum, veſtris annuentibus votis & beneplacito nulla diſcordia erit. Pauci enim ſpirituales & temporales primates examinantes perſonam Lutherarii & bellicoſa facta & merita erga Chriſti ſeruos & vniuerſam eccleſiam eum votiuę elegerunt &c. Vt ut vero ex his ſatis appareat, ſuo modo omnes principes electionibus imperatorum interſuiſſe, poſtea tamen pedetentim electio tota in vniuerſum ad electores deuoluta eſt, omni deinceps prætaxatione, nominatione, & aſſenſu ceſſante, quæ remiſſio nulla expreſſa declaratione facta legitur, ſed ipſa intermiſſione & non-*vj* ſtabilita & *patientia diuturna* confirmata eſt.

nem concurrere olim poterant, qui ita in posterum a iure eligendi excluduntur, cum ad iura remissa haud detur regressus.

§. XIV. Modus eligendi specialis iure publico particulari determinatur, nec huc spectat, quo etiam qualitates personæ eligendæ (m) circumferibi solent.

§. XV. Sicuti vero in electione populus vel qui hunc repræsentant, libere consentiunt in delationem imperii, seque electo ex pacto submittunt; ita eodem pacto certas conditiones ei præscribere, (n) & sub illis demum ei imperium deferre possunt, ad quas seruandas iure naturæ obligatur.

§. XVI.

(m) Veluti utrum ex certa familia electio fieri debeat? qua ætate, quibus moribus & virtutibus eligendus præditus esse debeat? an extraneus admitti possit? Sane iure publico iudaico contrarium cautum legitur, quo Deus statuit, ne populus Israel aliunde sibi regem eligere possit, quam ex fratribus suis i. e. gente Hebræa Deut. I, 7. Ius publicum vniuersale nihil aliud requirit, quam ut talis eligatur, qui huic rei sufficere possit.

(n) In omni electione duo concurrunt: (1.) designatio personæ, (2.) delatio imperii personæ designatæ, & ab eo subsecuta acceptatio. Hæc delatio & acceptio nihil aliud est quam pactum, seu duorum in idem placitum consensus. Quodcunque autem pure alicui deferri, & sub conditione potest. Neque obstat, quod populus imperanti nullas leges præscribere valeat, ut superiori, ut domino; nam quando populus sub certis conditionibus alicui desert imperium, nondum imperans est, cum pari paciscitur: acceptio autem facta, & conditionibus assensu confirmatis, ex postfacto imperium

§. XVI. Circa quas *conditiones & pacta* si dubium in interpretando occurrat, interpretatio non populo, sed imperanti indulgenda videtur, saltem per indirectum. (o)

§. XVII. Vbi vero imperium non *certæ personæ*, sed *totifamiliæ* primi imperantis, collatum est, (p) morte imperantis non vacat imperium, sed *successioni* locus, adeoque populus ad libertatem non redit.

§. XVIII.

um adipiscitur, nec propter imperium acceptum nexu antea conciliato soluitur, id quod Hobbes voluisse videtur, eo quod imperans populo obligari non possit, nam id quidem *lib. I. c. 5. fati* profligatum est.

(o) Noui, grauissimas dubitandi rationes non deesse, quibus populo interpretatio concedenda videtur. Quid enim? nonne populus conditiones concepit, præscripsit, composuit? quilibet vero est verborum suorum interpretes. Imperans simpliciter in verba concepta iurare coactus est, cum alia ratione imperium suscipere haud potuerit. Sed salua res est. Populus imperanti detulit imperium summum in se: quicquid ergo non clarissimo pacto excepit, id libere imperans agere potest. In conditionibus suam peculiarem quæsiuit utilitatem, & ita si verba sint dubia & obscura, contra se interpretationem admittere & pati debet, in cuius potestate fuit, clarius loqui. Semper enim interpretatio contra eum facienda, qui clarius loqui debuisset, qualis est ille, qui peculiarem & extraordinariam quæsiuit sibi utilitatem. Hæc regula non est iuris Romani inuentum: fundata est in ipsa ratione naturali. Dum itaque in dubio contra populum interpretatio facienda, per indirectum inde euenit, vt interpretatio imperantis præualere debeat.

(p) Successio in populi voluntate *expressa* vel *tacita* dependet

s. XVIII. Ratio succedendi iure naturali non est determinata, (q) & proinde ex vo-

lun-

det in *libera imperii delatione*, quia cum imperantem sibi constituit, designare etiam potest, vtrum tantum eius *personæ*, an *integræ familiæ* imperium deferatur? In *Theocratia iudaica* quidem ex Dei arbitrio hoc vni- ce dependebat, cum Deus iudæis ab initio quoque regem daret, & successionem demum in Dauide stabili- ret, quocirca ex populi consensu hæc successio non de- pendebat, vti in aliis rebus publicis voluntate populi constitutis. Hac ratione *electiua* imperia in successiua mutari possunt, si populus *ipso facto* contentiat in suc- cessionem, liberos imperantis sine noua electione spon- te admittat, & ita successioni locum relinquat. Quæ *iure belli* acquiruntur imperia, non ita dependent ex voluntate populi, quam quæ ab initio libera voluntate delata fuere. Vnde fit plerumque, vt victor ius suc- cessionis constituat, adornetque, & populus subactus sicuti in imperium, ita quoque in hanc conditionem i- mperandi consentire debeat.

- (q) Quæ rationes adducuntur pro successione ex iure na- turæ adornanda, magis *suasoria* sunt, quam *præcepti- ua*, & plerumque tantum ostendunt, quid expediat & decorum sit in successione, non quid necessario fieri de- beat. Et hoc eo magis in successione hac, de qua quæ- ritur, admitti debet, vbi simulabilitas singularis in successore adesse debet. Vt ut itaque ex moribus gen- tium successio ad liberos deuoluatur, non tamen desunt rationes, quæ quandoque suadere possunt, vt potius fratri defuncti, quam eius filio deferatur imperium, si forsan hic infans sit, frater vero ad imperandum aptissi- mus. Hoc casu æque prægnantes & suasoriae rationes adsunt pro fratre quam filio defuncti: vtroque dubi- tandi rationes occurrunt, quæ ratione iuris adæquata vix dissolui possunt. Ergo aliunde tales quæstiones dis- cutiendæ sunt.

(r) Raro

luntate populi expressa vel præsumta (r) diiudican-
da, quatenus libera voluntate imperium fa-
milix delatum est: si bello subactus popu-
lus in imperium consentire debuit, ordo
succedendi potius ex arbitrio victoris, depen-
det. (f)

§. XIX. Et quidem quod præsumtam volun-
tatem populi attinet, credendum merito est,
illam talem in delatione imperii fuisse, vt
(I) successio futura se haberet secundum
mores

(r) Rare contingere solet, vt lege fundamentali expressa
populus in delatione imperii successionis rationem deter-
minet, ergo plerumque recurrendum ad voluntatem
præsumtam, quæ ex natura ipsius imperii delati potissi-
mum desumi debet, cum tales censeatur voluisse succes-
siones esse, qui apti ad imperium sunt. Qualem habili-
tatem enim populus in primo imperante prælegit, ta-
lem in posteris quoque respexisse videtur, quod in seqq.
specialius demonstrandum erit.

(f) Populi arbitrium vel ideo hic attendi nequit, quia vi-
ctoris est, legem victis præscribere, non a victis acci-
pere. Hæc fuit philosophia ARIOVISTI apud CÆ-
SAREM lib. I. de bello Gall. c. 36. n. 1. asserentis: *ius
esse belli, vt qui vicissent, iis, quos vicissent, quemad-
modum vellent, imperarent: idem populum R. victis non
ad alterius præscriptum, sed ad suum arbitrium imperare
consuesse. Si ipse populo R. non præscriberet, quemadmo-
dum iure suo vteretur; non oportere se a populo R. in suo
iure impediri.* Et licet vel maxime in imperio, bello
acquisito, consensus populi denicti excludi nequeat:
(quamdiu enim dissentiant, resistuntque, hostes, non
subacti sunt) consensus tamen talis vltima necessitate ex-
tortus est, & hic ius & potestas victoris præualet.

(1) Dms

mores gentium vniuersales (t), & ita successio ad
liberos aliosque proximiores deuolueretur.

§ XX.

(t) Dum modum ordinemue succedendi populus non determinauit, nihil noui constituere, sed se accommodare voluisse videtur ad mores aliarum rerum publ. communes. Sunt homines ita comparati, vt exempla & mores aliorum facilius imitentur, quam contrarios ritus assument, maxime si aliorum exempla autoritate grauissima præfulgeant. Primis imperantibus, vtpote qui per vim sibi alios subiecerunt, hoc semper vnice curæ cordique fuit, vt imperium in sua familia stabilirent, & in perpetuum ad posteritatem suam deriuarent. Sicut enim ex ambitione & imperii cupiditate alios sibi subiecerunt, ita ex eadem ambitione, gloriæ sibi esse duxerunt, si imperium ad posteros suos deuolueretur. Certe, ait CICERO pro Archia poeta in f., characterem ambitiosorum hominum & qui gloria imperii ducuntur, depingens, si nihil animus præsentiret in posterum, & si, quibus regionibus vitæ spatium circumscriptum est, eisdem omnes cogitationes terminaret suas: nec tantis se laboribus frangeret, neque tot curis vigiliisque angeretur, neque toties de vita ipsa dimicaret: nunc insidet quedam in optimo quoque virtus (ambitio), quæ noctes & dies animum gloriæ stimulis concitat, atque admonet, non cum vitæ tempore esse dimittendam commemorationem nominis nostri, sed cum omni posteritate adæquandam. Non itaque aliud medium fuit, immortalitatem nominis & imperii sui indispisci, quam vt illud ad liberos suos deuoluerent. Crediderunt enim gentiles, vtpote qui ambitionem & gloriæ cupiditatem in virtutum classem collocarunt, idcirco nos filios filiasque concipere atque edere, vt ex prole eorum earumue diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus, vt philosophatur CALLISTRATVS in l. 220. §. 3. de V. S. Et inde factum est, vt prima imperia mox ad liberos ceterosque posteros deuoluta fue-

§. XX. Cum vero in successione agnatorum mores gentium varient, adeoque sæpissime controuersix inter plures ex regia familia de *successione* incidere possint, populi est, (u) hanc litem decidere, nisi alter li-

ti- fuerint, indeque gentium plerarumque communis obseruantia originem traxerit, vt in successione liberorum ante omnia habetur ratio. Hoc more communi semel introducto, nihil conuenientius est, quam vt credamus, populum in delatione imperii successiui idem voluisse obseruare, quod aliæ respublicæ, penes quas est successio, obseruare solent. Ex eadem ratione quoque reliquorum agnatorum successio adornanda, si fortan liberi desint, & quia *communis praxi gentium* proximiores, puta fratres alique imperia sibi vindicauerint, inde ad maiorem quoque hunc deferentes imperia successiua se accommodare voluisse credi debent.

(u) Paradoxa hæc sententia videtur, indeque a plerisque negatur. H V B E R V S de iure ciuit. lib. I. sect. 7. c. 7. §. 52. arbitratur, controuersix huius non alium esse iudicem quam ferrum. Deinceps §. seq. pergit: *Populus enim, quamdiu stirps familia regnatricis superest, omni iurisdictione manet exutus*; quibus verbis iudicium populi negat. Addi posset, si iudicium hoc casu populo indulgeretur, redire rem ad electionem, quæ tamen populo minime competit, quamdiu successioni adhuc locus esse potest. Enim vero ante omnia notandum, sermonem hic esse (I.) de *regno libera voluntate populi delato*, vt per successiorem in familia regnatrice iubiisteret: (II.) de casu, *vbi neuter litigantium in possessione est*, sed vterque tantum de iure contendit. Hoc casu neuter litigantium imperium exercet, sed de eo adhuc contendit; neutri actualiter populus subiectus est, sed subiectio in lite est; ergo quamdiu lis de successione superest, neuterque ad possessionem admissus a populo

Boehmeri Lus Publ. R r

tigantium iam imperium occupauerit, subditosque in verba sua iurare coegerit, quia ita ob possessionem imperii subditi ad obedientiam

pulo fuit, populus *interim* ad libertatem redit, & ita de hac lite eo facilius iudicare potest. Accedit, quod decisio huius controuersiae ex *praesumpta voluntate* populi desumenda sit, de qua nemo rectius, quam ipse populus iudicare potest. Et si populi, vel eorum, qui populum repraesentant, quales sunt *proceres* aut *status regni*, iudicium declinamus aut reiicimus, nullum superest iudicium, & ita vi armisque agendum est: quae sententia statui civili admodum inimica existit. Neque vero ita electionem sibi arrogat populus, cui renunciauit; cum non eligat, sed vnice inter litigantes ius dicat. Si electionem affectaret, posset neutri imperium adiudicare, & plane extraneum eligere, id quod fieri nequit. Neque denique obstat, quod populo nullum imperium, nulla iurisdictio competat, quamdiu ex gente regnatrice aliquis superest; nam hoc concedo in casu successione *certa & indubia*; sed si de ea non constat, si dubia sit, neuterque litigantium possideat, *ex accidente* euenit, ut populus *interim* liber, sui iuris fiat, donec certum successorem constituerit. Non adeo dissentire GROTIVS lib. II. c. 7. §. 27. in f. videtur; vt ut enim eandem negandi rationem, qua HYBERVS vtitur, alleget, statim tamen subiungit: attamen si de primaria populi voluntate quaestio incidat, non abs re erit, populum qui nunc est, quique idem cum eo, qui olim fuit, censetur, suum super eare sensum exprimere, qui sequendus erit. At vero cum semper in huiusmodi quaestionibus de primaria voluntate quaestio incidat, semper quoque voluntas populi inquirenda erit. Atque hoc eo magis dicendum, quando lege fundamentali id ipsum disertis verbis cautum est, ex quo fundamento summum tribunal Noui Castrii

entiam obligantur, nec de *iure imperantis* iudicare possunt. (x)

§. XXI. Regi autem adhuc regnanti, si post fata eius lites immineant, nullum de *successione iudicium* esse recte asserit GROTIUS, (y) nisi primus acquirens sit, qui *iure victoriæ* regnum possidet; quippe qui de futura *successione* leges posteris præscribere potest.

§. XXII.

Castri sententiam de *successione* controuersa tulit, ita- lamque Prussorum Regi *iure optima* adiudicauit. (x) Hic quoque valere debet illud: *beati possidentes*. Eo ipso, quo imperium non vacat, quo ab aliquo possidetur; subditi *per indirectum* iudicium de hac causa amittunt, cum, postquam semel voluntatem suam ei submitserint, de *iure* eius iudicare amplius nequeant. Si possessio adhuc vacua est, nemini interim subfunt, & iudicium ita formare possunt, cum adhuc quodammodo pares, saltem non *inferiores* videantur: illa occupata, inferiores sunt; iam autem *inferiorum de iure superioris* non datur iudicium.

(y) *Lib. II. c. 7. §. 27.* vbi hanc rationem addit, quod *successio imperii non sit sub iure imperii*, quippe quod se refert ad subditos eorumque actiones, post fata autem se non extendit. Sic cum HENRICVS Lusitaniæ Rex, quod spe prolis desitueretur, & lites de futura *successione* essent metuendæ, rogaretur, ut *successorem* designaret, isque Antonium fratris sui illegitimum filium nominaret, asserens eundem legitimum esse, iudicium tamen effectu caruit, cum huic non tantum Rex Hispaniæ PHILIPPVS II. contradiceret, sed ipse Henricus tandem a proposito desisteret, quod videret, iudicium hoc inane futurum esse. THUANVS *lib. LXV.*

§. XXII. Id quoque (II.) præsumitur voluisse, vt eo modo imperium in posteros deuoluatur, quo in primum, a populo electum, collatum est, (z) cum successio sit continuatio iuris ab initio delati. Et ita inde concludo, voluisse populum, vt imperium esset indiuiduum, (a) nec in plures, sed in vnum deuolueretur. (b)

§. XXIII.

(z) Ratio connexionis hæc est, quia voluntas præsumta ex ipsis factis, & actionibus concludi debet. Quales fuerunt actiones populi eo tempore, quo delatum est vni imperium, talis censetur quoque voluntas fuisse, vt scilicet in perpetuum in successione idem obseruaretur, quod obseruauit in prima electione. Voluntatem enim non tantum verbis, sed re ipsa declarari posse, ex moralibus factis constat.

2) Cum vni delatum sit, non pluribus coniunctim, cum vni indiuiduo nexu commissum sit imperium, hæc voluntas præsumta inde elicitur, quod in perpetuum quoque idem in successione obseruari debeat. Est hæc voluntas præsumta *lex fundamentalis imperii*, ad quam in his controuersis recurrendum. Accedit, quod populus id omnino noluisse præsumendus sit, ex quo vires imperii debilitantur, securitas reipublicæ hostibus externis exponitur, & illi dissociantur, qui in vnum corpus ciuile transiere, id quod ex diuisione imperiorum necessario sequitur. Quilibet & sic etiam populus magis conseruationem suam, quam periculum interitus intendit.

(b) Quando regnum alicui defertur, ex vi vocis per se fluit, vnus esse debere imperium. In genere si vnus eligitur, *Monarchiam*, non *Dyarchiam*, prælegisse populus præsumitur, & hoc quidem eo magis, quia ex plurimum regimine, pro indiuiso suscepto, infinita incom-

mo.

§. XXIII. Quomodo vero is vnus, qui tantum succedit, comparatus esse debeat, rursus voluntas præsumpta populi indicabit. Hæc autem talis videtur fuisse, vt primogenitus, (c) & quidem qui sanguinem ab acquirente trahit, (d) tantum succedat.

§ XXIV.

moda oriuntur, quæ expeditionem publicorum negotiorum remorantur, ne dicam in totum impediunt. Qualem itaque formam ab initio constituit, dum vnum eligeret, talem quoque in successoribus obseruandam esse voluisse videtur.

(c) Ex ipsa delatione imperii hæctenus deductum est, quod imperium debeat esse *indiuiduum*, & ad *vnun*, non plures deuolui. Quodsi itaque imperans plures liberos relinquat, vnus tantum ex iis imperio præesse potest, non omnes. Cum autem omnes æque liberi sint primi acquirentis, itidem ex voluntate populi æstimandum, quem ex pluribus præferre vulerit. Iam vero pro *primogenito* sequentes rationes militent: (I.) quod ante omnes fratres ius succedendi ex ipso ordine natiuitatis consecutus fuerit, cum statim in ipso momento natiuitatis ipsi ius quæsitum fuerit ad successiōnem, ante quam reliqui nascerentur. (II.) Quod moribus plerarumque gentium, penes quas imperia indiuidua fuere, primogenitis hæc prærogatiua data fuerit, vt reliquos fratres in successiōne excluderent. Cum itaque populus aliam succedendi viam non elegit, ad comunem succedendi morem in *dubio* se accommodasse videtur, qui in ceteris rebus publicis obinet. Sic CYRVS in extrema oratione, quam apud XENOPHONTEM *lib. VIII. Cyropæd. p. m. 235.* ad liberos suos habuit, eundem fere in modum philosophatus est, aiens: *Complector equidem, filii, pari vtrumque vestrum benevolentia: verum & consilio providere & ducis officio fungi, quacunque in re vsus & tempus postulet, eum subeo, qui*

natu maior est, & usum rerum maiorem de consentanea quadam ratione habet. Equidem ut ab hac mea vestraque patria sum institutus, natu maioribus non modo fratribus, sed ciuibus etiam, de via, sedibus, dicendi loco cedendum esse: sic & ipse, filii, ab initio vos institui, ut natu maioribus honorem deferatis, & vicissim minoribus honore praeatis. Quamobrem ita, quae a me dicuntur, accipite, ut qui tum prisca, tum moribus recepta atque etiam legibus consentanea proferam &c. Hoc intuitu quoque primogenitura apud HERODOTVM lib. VII. pr. vocatur aetatis priuilegium, ius gentium & vniuersorum hominum. Similiter ad hoc aetatis priuilegium prouocat Perseus apud LIVIUM lib. XL. c. 9. aiens: regnare utique vis: huic spei tuae obstat aetas mea, obstat gentium ius, obstat vetustus Macedoniae mos. Sic etiam IUSTINVS lib. XVI. de Ptolomaeo Aegypti Rege ait, quod contra ius gentium minimo natu ex filiis ante infirmitatem, ex qua mortuus est, regnum tradiderit. (II)

Cum omnes fratres sint aequales, & tamen aliqua praerogatiua inter eos obseruanda sit in successione, non potest alia, quam quae a natura ipsa seu ordine nascendi petitur, locum habere. Cum itaque in primogenito ius succedendi ita radicatum sit, statim apparet, etiam huius posteros ex iure, patri in successione quaesito, praefereandos esse primogeniti fratribus, vtut senioribus, cum eadem praerogatiua, quam ordo nascendi patri dedit, ad eius liberos quoque deuolui debeat.

(d) Haec videtur populi intentio fuisse, qui familiae *primi acquirantis* ius imperandi detulit, extraneosque ita admittere noluit. Ex quo concludo, imperanti, liberis destituto, integrum haud esse, regno dare successorem extraneum per *adoptionem*, quia, cum non possit imperium alienare, nec etiam permissum erit, per *adoptionem* imperium in alium deuoluere, cum ita imperium in effectu & per *indirectum* alienaretur. Non desunt quidem exempla adoptionum huiusmodi, ex quibus tamen ad ius ipsum nullum argumentum duci potest.

• ALBA Pisonem adoptauit, sed quo iure? videamus.

Ait

Ait ipse GALBA, olim successione obtinuisse, iam, pergit, loco libertatis erit, quod eligi cepimus. Si ergo eligendus erat imperator a populo, adoptio eo minus valere poterat. Et tamen ait: *Finita Iuliorum Claudiorumque domo optimum quemque adoptio inueniet. Nam generari & nasci, a principibus, fortuitum, nec ultra aestimatur: adoptandi iudicium integrum; & si velis eligere, consensu monstratur.* Ast ipsemet GALBA iudicauit, consensu populi adoptionem munendam esse, quia penes milites in constituendis imperatoribus magna auctoritas erat, placuit: *iri in castra, honorificum id militibus fore, quorum fauorem vt largitione & ambitu male acquiri, ita per bonas artes non spernendum.* Interim GALBAE conatus effectum caruit, TACIT. lib. I. *Histor.* Sed praeterea noua conclusio inde oritur. Quaeritur scilicet, an primi acquirentis descendentes tantum succedant, an vero praeterea etiam eius collaterales? Equidem facilis est decisio, si constat, qua ratione primitus delatum fuerit imperium. Si enim primo acquirentis & liberis seu posteris eius delatum sit, hi tantum succedunt, non primi acquirentis collaterales: sed si electo, eiusque genti vel familiae delatum sit, maior ratio dubitandi oritur: an etiam collaterales primi acquirentis hac appellatione vocati fuerint? quemadmodum eadem ratio dubitandi occurrit, si, quod plerumque fit, non satis distincte constat, *utrum electi posteris, an genti imperium delatum sit?* Recte notat HUBERVS de iure ciuitatis lib. I. sect. VII. c. 7. §. 19. *hereditatem regni a priuata hereditate diuersum quid esse: hinc sedulo cauendum, ne a successione priuata argumenta ducamus. Gentis quidem & familiae, sicuti heredum appellatio est latissima, sed pro substrata materia merito restringenda, cum constet, quod imperia non ita libere successioni subsint, vti patrimonialia priuatorum. Accedit, quod familiae significatus non semper collaterales comprehendat, sed magis patrem cum liberis, cum inter hos stricte loquendo familia sit, quae per nuptias constituta & per liberos propagata est. Cum itaque successio ex iure naturae*

§. XXIV. Præterea vt, exclusa femina, masculus, (e) aliasque ad imperium habilis (f) succe-

non determinetur, sed vnice ex voluntate populi dependeat, credendum merito est, populum vnice ad descendentes ex primo electo respexisse, non eius cognatos.

(e) Pro masculis hæ rationes militant (1.) quod femina non æque ad imperium aptæ sint, ac quidem masculi, nam plerumque indigent alieno auxilio & directione, quemadmodum multis legibus ex hac ratione cautum & constitutum fuit, vt sine curatoribus nihil agere possint, ne ob imbecillitatem sexus decipiantur. Non conuenit, vt illæ imperent, quæ alterius auxilio indigent, quo sensu forsitan ARISTOT. I. Polit. VIII. ait: *mas ad imperandum, femina ad parendum nata est.* Adfunt exempla heroicarum feminarum, sed rariora, a quibus regulæ non struuntur. (2.) Facile ita imperium in extraneos deuolui posset, cum per matrimonium in aliam transeant familiam, id quod contra intentionem populi fuisse videtur. (3.) Accedit rursus gentium consensus & praxis plerarumque rerum publicarum. Et in priuatis causis feminas nequidem ad aliquod imperium admittimus, multo minus ad imperium ciuile, quod grauius est, quod maiori iudicio, & sollicitudine administrandum est. Hinc TACITVS de morib. Germ. in f. morem Sironum refert, & vno a reliquis differre ait, quod femina dominetur: in tantum, addit, non modo a libertate, sed etiam a seruitute degenerant. Saltem ex his rationibus fluit, præsumtam intentionem populi in dubio fuisse, ne femina regimini admoueretur. Hunc in finem masculum elegit, non feminam. Dico in dubio; Si enim satis constat, quod feminas a successione excludere noluerit, omnino admitti debent, quemadmodum in Anglia sibi que receptum est. Non enim absolute inhabiles sunt, sed tantum non æque idoneæ,

(f) succedat. Tales enim qualitates populus in primo electo potissimum desiderat, & consequenter easdem in quolibet successore requirere voluisse videtur.

s. XXV. Interim *impuberes*, licet ob defectum ætatis ad tempus gubernacula reipublicæ suscipere non possint, a successione excludendi non sunt, nec id ipsum ex voluntate præsumta populi colligi potest, postquam semel in successione consensit, (g) & a furioso & mente capto adhuc distingu-

vi quidem masculi, & comparative loquendo masculi sunt aptiores quam feminae. Ergo ex voluntate populi admitti possunt.

(f) Alia est ratio *imperatorum*; alia *patrimonii privati*. In hoc succedere possunt mente capti, furiosi, alique inhabiles, qui ad quævis negotia peragenda idonei sunt. Regna & imperia de sui natura eiusmodi præsidem & successorem requirunt, qui rempubl. administrare, regimen obire, & subditorum actiones dirigere possit, qualem successorem etiam populus tantum admittere voluisse videtur. Unde necessario excluduntur, qui usu rationis destituti sunt. Defectus corporis hanc inhabilitatem non operatur, cum nihilominus sana mente & prudentia regendi rempubl. instructus esse possit. Exemplis variis id declarat PETRVS GREGORIUS de republ. lib. VII. c. 6.

(g) Si in genere alicuius familiæ ius succedendi in regnum datum est, impuberes quoque ex voluntate populi comprehenduntur, quia hi quoque de illa familia sunt, & defectus ætatis tantum temporarius est. Et hoc eo magis dicendum est, cum non desint exempla, etiam infantem voluntate populi electos esse ad imperium. s. I. GEBERTVS Gemblacensis ad annum 983. de Ortonis

qui debeant. Nam hos quidem exclusisse Probabile est, non illos, vtpote qui ad breue tempus tantum inhabiles sunt.

§. XXVI. Hoc posito, necesse quoque est, vt, impubertate durante, seu quamdiu gubernacula suscipere nequeunt, sint in tutela, (h) aliorum, qui interim curam reipubl. suscipiant.

§. XXVII.

III, adhuc pueri electione hæc habet: *Principes puerum de manu Henrici extorquentes in regno sublimant.* Similiter WIPPO in vita Conradi Salici ad annum 1026. de electione HENRICI III. refert: *Anno incarnationis Christi 1026. Chunradus Rex, consilio & petitione principum Regni, filium suum, Henricum puerum, regem post se designauit, illum, iue Brunoni, Augustensis ecclesie episcopo, in tutelam commendauit.* De HENRICO IV. testatur SIGBERTVS Gemblacensis ad annum 1054. quod puer quinquennis electus fuerit. GODOFREDVS Colonienfis ab anno 1126. de electione FRIDERICI II. hæc refert: *Imperator ab omnibus imperii principibus, summa precum instantia, obtinet, vt filium suum, Fridericum nomine, vix triennem in regem eligant.* Sic etiam praxis gentium vniformis fere demonstrat, filios impuberes in successiuis imperiis admissos fuisse.

(h) Qui negant, tutelam esse iuris naturæ, illasque mere iuris ciuilibus esse asserunt, tutelam regias impuberum negant, nisi legibus fundamentalibus de his cautum sit. Imperator interim ad ius naturæ prouocat asserens: *Impuberes in tutela esse, naturali iuri conueniens est, vt is, qui perfecta ætatis non est, alterius tutela regatur.* Quicquid sit, sicuti successio impuberis ex præsumpta populi voluntate deduci potest, vti ad §. antec. dictum; ita ex eadem præsumptione tutelæ quoque inferri possunt, qui antecedens voluit, necesse est, vt etiam consequens velit.

§. XXVII. Hæc tutela debetur iis, quibus voluntas populi, in lege fundamentali expressa, eam detulit. Cum enim successionem definire possit, potest quoque determinare, quis impuberi successori tutor esse debeat. Si de voluntate populi non constat, (i) locum habebit, quod bonum æquumque est, h. e. vt primario patris defuncti voluntas

velit. Cum enim impuberes defectum ætatis patiantur, ob quem summam potestatem exercere non possunt, necesse est, vt, dum populus eum ad successionem admittit, interim quoque in tutelam eius consentiat. Ceterum quamdiu durare debeat tutela, vel certa lege fundamentali determinandum, vel, hac cessante, ex maturitate ingenii colligendum; neque enim ius naturæ certum tempus definiuit.

(i) Valde titubant circa hanc materiam, cui tutela defendenda? Si voluntas expressa adsit, res conclamata est. Ast hic plerumque iterum ad coniecturas recurrendum. Illud interim voluisse videtur populus, quod pupillo vtilius, reipublicæ conducibilius, in se vero æquum bonumque est. Hoc intuitu in patris iudicio & electione acquiescisse videtur, vtpote qui optimum consilium pro educatione pupilli & salute reipubl. suscepisse præsumitur. Vt itaque testamenta de ipsò regno non valeant, eatenus tamen valebunt, vt de iudicio patris circa tutelam inde constet: nam etiam citra testamentum suam voluntatem declarare potest. Accedit, quod patri educatio pupilli principaliter incumbat, ergo æquum est, vt eius electioni stetur, cui illam commiserit. Et licet hæc tutela non sola absoluat pupilli educationem, sed præterea gubernationem reipublicæ annexam habeat, de qua non æque post mortem disponere potest, præsumitur tamen populus, dum de tutela nihil determinavit,

luntas obseruetur, hac cessante, tutela ex voluntate populi dependeat. (k)

§. XXVIII. Haecenus de primo modo, quo vacat imperium. Vacat (II.) per *abdicationem* seu spontaneam (l) *renunciationem* imperantis, quæ etiam *inuitis subditis* (m) fieri

nit, & tamen impuberes a successione non excludit, totam rem in arbitrium patris, utpote de salute filii sui valde solliciti, contulisse, cui iudicio tam diu standum, donec contrarium euidenter appareat, quod illustrat Dn. HERTIVS *diff. de tutela regia sect. 1. §. 13* Sic ubi Conradus impetrauit, ut filius suus impubes Henricus III. eligeretur, statim eum Brunoni in tutelam commendauit, ut dictum *ad §. 25.*

(k) Non defunt, qui illis, quibus aliquando successio debeat, tutelam deserunt, quæ sententia tamen & pupillo & reipublicæ periculosa videtur, cum a proximo successore pericula varia imminere soleant, nec argumentum a tutelis priuatorum hic applicari queat, quæ lege mere ciuili proximioribus deferuntur, tanquam *onus. §. vn. l. de legit. patron. tut.* In tam periculosam autem tutelam nunquam consensisse videtur populus. Cum ergo ab initio nihil de tutela statuit, integrum sibi iudicium referuauit, & regimen interim, quibus visum est, committere potest. Nec inde præiudicatur proximis agnatis, utpote qui nondum ius succedendi habent.

(l) Quæ per metum extorta est vel a populo vel ab hoste, proprie non est renunciatio, sed *depositio* vel *dethronisatio* quod exemplo ALPHONSI Regis Portugalliaæ declarat D. PALTENIVS *diff. de dethronif. §. 4.*

(m) Equidem dubitari poterat, an in imperiis libera voluntate populi delatis id admittendum sit; cum enim electione vel consensu populi ad imperium euectus, & ita cum populo, vel proceribus, populum representan-

tan-

ri potest, siue regnum libera voluntate delatum, siue bello acquisitum sit.

§. XXIX.

tantibus, pactus est, merito quoque consensu populi illud deponendum esse videtur, cuius interest, imperium non temere deponi. Verum vti supra adstruxerim, imperantem populo obligari, non tamen viterius obligatur, quam quatenus promisit: in ceteris pro libertate sua, qua pollet, agit. Non autem promisit populo, se imperium deponere nolle, nec in perpetuum se ad imperandum adstrinxit. Non est minister populi, vtpote cui alias negatum est, deponere imperium commissum, sed supremam potestatem in populum habet, virtute cuius etiam eidem renunciat. Sic CASIMIRVS Rex Poloniae anno 1667. imperio libere renunciavit, quod etiam de CAROLO V. constat, vti fatetur FERDINANDVS I. in *R. I. de anno 1559. verbis proemialibus: Als weyland mitler und hochlöbl. Gedächtnis Kayser Carl der fünffte unser negster Vorfahr, Bruder und Herr, aus merkl. grossen, dapfferen und treffl. Ursachen, sonderl. aber, von wegen ihrer Liebden und Kayserl. Mai. obliegenden Alters und immerwehrender Schwachheit &c. mit Vorwissen itzgedachter des Heil. Reichs Churfürsten (die Administration und Verwaltung des Römischen Reichs) verlassen, resigniret und vbergeben, vbi quidem dicitur, quod electorum praesentibus hoc factum sit, sed non consensu specifico & praerequisito. Quodli tamen in capitulatione electus promississet, quod nunquam abdicare vellet, aliud dicendum: quale exemplum prelaudatus PALPHENIVS cit. l. adducit de Michaelē Wiznowizio, qui in pactis conuentis diferte promittere debuit: *Regno Poloniae nunquam abdicabimus.* Quod pactum pro inani haud iudicandum: Vt enim haud consultum sit, inuito imperium obrudere; non tamen quaestio iam est de regulis prudentiae, sed iuris. Eodem modo Pontifex libere resignare potest,*

§. XXIX. Vacante hoc modo imperio, populi ius variat, prout imperium vel *electivum* vel *successivum* fuit. In illo populus fit *sui iuris*, nec resignatione imperium in alterum transferre potest, nisi ex consensu populi. (n) In hoc vero statim successioni locus est, in cuius præiudicium nihil renunciare potest, (o) adeoque populus non fit liber.

§. XXX. Abdicatione facta imperans in sortem priuatorum incidit, & ceterorum sub-

vti exemplo COELESTINI constat, quam facultatem successor eius BONIFACIUS VIII. in c. 1. de *renunc. in c.* confirmavit. Cum vero Pontificii vrgeant, a Pontifice regna & imperia dependere, hinc mirum non est, quod etiam prætendant, resignationem imperiorum fieri debere in manus Pontificis. Ast cum prius factum, factum quoque esse debet posterius.

(n) Aliud est *abdicare & resignare*; aliud *cedere*. Per *resignationem* resignans nude ius suum amittit, per *cessionem* ius suum in alterum transfert. Ast vero alienationem imperiorum valide fieri non posse, sæpe dictum est. Valebit tamen cessio imperii ex *voluntate populi*, qui consentiendo in cessionem elegerit de nouo videtur. Hac cessante cessio irrita est, ceu apparet exemplo IOCASIMIRI Regis Poloniæ apud PVFENDORFIVM *rer. Brandenb. lib. IX. seq.*

(o) Inde *renunciatio* patris filio non præiudicat, quo minus post patrem succedere possit. Quodsi post abdicationem demum natus esset, imperio iam ad alium deuoluto nulla superesset ratio succedendi, cum ex eo natus sit, qui tempore natiuitatis nullum ius amplius habebat.

(p) Eo

subditorum sorte fruitur, (p) nisi aliter pacto in abdicatione prouisum fuerit. (q)

§ XXXI. Vacat porro (III.) imperium per *derelictionem*, quæ est tacita quædam resignatio, modo de animo (r) satis constet.

§. XXXII. Tandem (IV.) vacare quoque imperium, & populum sui iuris fieri volunt per *depositionem* seu *dethronisationem*, quam iuri

(p) Eo ipso, quo imperium imperans deponit, simul statui *libertatis* renunciat, ceterisque, quibus antea imperauerat, æqualis fit, & consequenter nouo imperanti subicitur. Perpetuus ille dictator SYLLA, imperio suo latis tremendus, postquam imperium deposuit, *privatorum* sorte facile contentus fuit, vti plenius refert APPIANVS.

(q) Sic notum est *pañum independentiæ*, quam Regina CHRISTINA sibi in abdicatione referuauit, de qua vid. Ill. Dn. THOMAS. *ad Huberum de iure ciuit. lib. 1. sect. 9. c. 6. n. 19. lit. p.*

(r) Non facile præsumitur animus derelinquendi, maxime intuitu earum rerum, quæ summa contentione ab hominibus appetuntur, & tot bellis acquiri solent. *Sola desertio*, quam necessitas exprimit, pro derelictione haberi nequit ob cessantem animum derelinquendi, quale exemplum fuit in IACOBO II. rege Angliæ. Est autem derelictio duplex, *expressa* & *tacita*. Hæc colligitur ex *negligentia* & *intermissione exercitii eius iuris*, quod qui poterat exercere, vel vindicare, quo intuitu *prescriptionem* inter gentes fundari in *presumpta derelictione*, ait GROTIUS, & eruditissime contra Gallos, speciatim vero contra PETRUM PVTEANVM, defendit Dn WERLHOFF *disp. de prescript. inter gentes liberis*. Hinc non dubitandum, quin populus hoc modo per *tacitam derelictionem* seu *prescriptionem* liber

iuri publico vniuersali non aduersari aiunt, (f) si imperans Tyrannus, hostis publicus, aut pactorum publicorum, legumque fundamentalium transgressor reperiat.

§. XXXIII.

ab imperio alterius fieri possit. Vtut enim alias derelictio non præsumatur, hæc præsumtio tamen est generalis, & ex specialibus circumstantiis eliditur. Quot modis autem talis *derelictio præsumta* contingere possit, explicat CONRING. *de finibus imper. lib. II. c. 19. §. 13.* Equidem obijci possit, quod inter gentes liberas quidem præscriptioni locus sit, sed non inter *subditos & imperantem*, seu quod subditi libertatem contra imperantem præscribere non possint propter *vinculum subiectionis*. Ast cogitandum est, in omni derelictione a parte imperantis adesse *remissionem tacitam vinculi subiectionis*, adeoque non tam populus iugum imperii excutit, quam potius imperans populum manumittit, rem publicam derelinquendo.

(f) De hac materia plenius egit Dn. PALTHENIVS *disseruit. de dethronisat. vbi §. II.* distinguit inter regnum *arbitrarium & legitimum seu limitatum*, & porro concludit, ibi quidem populum absolute ad patientiam obligari, & imperantes deponere non posse, verum in regnis limitatis imperantem a populo postulare non posse, vt pactis stet, si ipse imperans excedat limites sibi præscriptos, & monitis, consiliis precibusque subditorum corrigi nequeat, inesse omni pacto duplex promissum, & reciprocam obligationem, ergo vno pacto non seruante, ab altero idem tuto negligi, iam autem constare, quod omne imperium per pactum constituitur, adeoque pacto ita dissoluto, imperium exspirare, populum fieri liberum, imperantem in sortem subditorum conijci. Neque vero requiri iudicium superioris, an pactum sit violatum, agi hic de renunciatione pacti, ad quam nulla requiratur superioritas; non requiri iudicium

§. XXXIII. Ast quis de eo iudicabit, an talis sit, qui deponi possit? (t) Ne dicam, vinculum subiectionis omnem ad resistendum

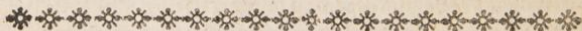
um populi, id quod nec legitimum esse potest, sufficere publicam per iustas querelas accusationem, sufficere illam, quæ in ipsis rerum monumentis latet, facti aut agnitionem aut probationem, &c. *AUTOR tr. du Gouvernement civil. cap. vlt.* adhuc liberalior est, quippe qui partes populi utique sequitur. Non tantum enim ex hoc capite, h. e. *violatione pactorum*, sed multis aliis causis deponi principem posse asserit, quæ tales sunt, ut vbique plebem ad rebellionem irritare, populoque ius dare possint, iugum excutiendi. Denique *BARCLAIUS contra monarcham lib. III. c. 16.* exautorationem tunc demum admittit, *si id committat, propter quod ipso iure rex esse desinat*, id quod duobus casibus contingere possit (1) *si regnum disperdat* More Neronis & Caligulæ, & omnem regnandi curam & animum abiciat; (2) *si rex in alicuius clientelam se conferat, ac regnum, quod liberum a maioribus & populo traditum accepit, alienæ ditioni mancipet.* Alii aliter.

(t) Fateatur ipse *Dn. PALTHENIVS*, quod populus de eo iudicare & cognoscere non possit, an Tyrannus? an violator pactorum imperans dicendus sit? vid. §. 14. d. *diff. lit. a.* Ergo nunquam in *hypothesi* constabit, an hic vel ille pro tali iudicandus sit. Plures aiunt, imperantem esse Tyrannum, plures negant, nec hic maiora sufficiunt, ubi non per modum *decisionis*, sed in *tumultu* proceditur. Nunquam desunt rationes, quibus excusari facta regum possunt, & consequenter nunquam *notorie*, id quod supponunt, constare potest de *Tyrannide*, de *violatione pactorum* &c. Nec releuat, quod de *publicis querelis*, de *publica accusatione* adfertur: sæpe nullum fundamentum habent, sæpius vnus factus

dum copiam subditis subtrahere , (u) vt adeoque *ius deponendi* imperantes vel tantum fingatur , vel in effectu ita comparatum sit , vt exerceri non possit.

existere possunt. Si querelæ principem reum faciunt , quis rex erit innocens ?

(u) De eo iam actum in c. 3 lib. III. simulque hinc inde dictum , quod ius subditorum aduersus imperantem *imperfectum* sit , h. e. destitutum *efficacia cogendi* imperantem , id quod ex *conditione subditorum* fuit. Omnis depositio fit per *coactionem* , ergo necessario subditi conditionem pristinam deponere , & ad statum primæuum redire debent. Id ipsum autem non aliter fieri potest , quam si imperans *hostilitatem publicam* erga vniuersam remp. exercent , sic enim vt hostis publicus repelli potest. Neque enim ita amplius *imperans* , sed *hostis resp. publ.* dicendus est , nec subditi deponunt imperantem , sed ipse subditos dimittit , & ipso facto vinculum illorum relaxat : hoc facto , illi vt *hosti* resistunt. Ast iterum *in hypothesi* difficulter iudicabitur , an imperans *hostis resp.* factus sit , id quod ab homine sanæ mentis concipi nequit , sed demum a tali , qui *insania & dementia* laborat. Ergo quocunque te vertas , omnia , quæ vulgo de *depositione* disputantur , applicari tuto nequeunt.

INDEX PRIOR CAPITVM. PARS GENERALIS.

- Cap. I. De Iure naturæ in genere.
 Cap. II. De Diuisione iuris vniuersalis in priuatum & publicum.
 Cap. III. De Differentia iuris publici vniuersalis a iure gentium , politica , notitia
 fin-